DREPT

RENUNŢAREA LA ÎNVINUIRE ŞI MODIFICAREA ÎNVINUIRII ÎN ŞEDINŢA DE JUDECATĂ

Maria DIACONU

diaconumaria.andrei@gmail.com

CZU: 343.133:374.95

The legal classification of the deed plays a crucial role in the criminal proceedings, or in accordance with the legal basis of the blames brought against him, a person can organize an effective defence, which represents an essential condition of a fairness trial guaranteed by article 6 of the European Convention. Thus, any change in the legal classification in court, even in the case of mitigating the blame or dropping the blame, must be made in such a way as not to violate the rights of the defendants.

Cea mai importantă fază a procesului penal o reprezintă judecarea cauzei. Anume în această fază sunt realizate principalele scopuri ale procesului penal, astfel încât orice persoană care a săvârşit o infracţiune să fie trasă la răspundere penală potrivit vinovăţiei sale şi nicio persoană nevinovată să nu fie condamnată pe nedrept. Învinuirea persoanei întotdeauna este determinată de probele administrate. Totuşi, este întemeiată ideea posibilităţii modificării învinuirii în timpul examinării cauzei în instanţa de judecată doar dacă se realizează în strictă conformitate cu legislaţia în vigoare şi doar în folosul obiectivităţii şi soluţionării juste a cauzei penale.

În doctrină, procurorul se consideră a fi „avocatul legii", şi anume una dintre funcţiile sale este de a veghea ca inculpatul să nu fie pedepsit, dacă nu i se demonstrează vinovăţia, precum şi să nu îi fie aplicată vreo pedeapsă în afara limitelor prevăzute de lege ori în disproporţie cu pericolul social real al faptei penale pe care a comis-o [1].

Pe parcursul examinării cauzelor în instanţă de judecată, în anumite situaţii, apare necesitatea introducerii unor rectificări ale învinuirii, având scopul de a completa anumite lacune [2].

Urmare a modificării învinuirii, instanţa de judecată trebuie să accepte poziţia acuzatorului de stat, însă doar în cazul în care argumentele şi probele prezentate de procuror sunt legale, concludente, întemeiate şi convingătoare. Mai mult, Curtea Europeană a stabilit că acuzatul trebuie să fie informat, cu promptitudine şi în detaliu, atât cu privire la cauza acuzaţiei – faptele materiale pretinse împotriva lui, cât şi despre natura acuzaţiei, adică trebuie să aibă loc calificarea legală a acestor fapte materiale, pentru ca persoana să aibă posibilitatea să dispună de facilităţile necesare organizării apărării în condiţiile nou–apărute.

În acest context, consider important de a fi menţionate constatările Curţii Europene în cauza Adrian Constantin c. României. Curtea Europeană a analizat cauza din

perspectiva necesității stringente de a acorda o atenție deosebită notificării acuzației aduse persoanei în cauză. Înștiințarea oficială, în scris, cu privire la temeiul factual al acuzațiilor ce i se aduc persoanei, precum și informarea clară referitoare la încadrarea juridică pe care instanța de judecată o poate reține împotriva sa reprezintă condiții de bază ale echității și legalității procedurii [3].

Deci, Curtea nu a negat dreptul Înaltei Curți de a modifica încadrarea juridică a acuzației. Totuși, acest drept este însoțit și de garanții. Modificarea încadrării juridice în cadrul Înaltei Curți, având loc în timpul deliberării, nu a fost dezbătută de către părți. În consecință, Curtea a considerat că dreptul reclamantului de a fi informat detaliat cu privire la acuzația adusă împotriva sa, precum și dreptul de a dispune de timp pentru a-și pregăti apărarea au fost încălcate. Observăm că este foarte important ca toate garanțiile procedurale de care se bucură inculpatul să fie strict respectate.

Este frecventă întrebarea dacă modificarea învinuirii în sensul agravării lezează dreptul la apărare și la un proces echitabil. Consider că această restrângere este necesară în interesul ordinii publice, cu scopul de a preveni săvârșirea de noi infracțiuni, de a proteja drepturile, libertățile și demnitatea altor persoane. De asemenea, este foarte important să fie pe deplin respectat dreptul persoanei la apărare și restrângerea să fie proporțională cu situația care a determinat-o.

Procurorul poate modifica acuzarea în sensul agravării și în instanța de apel, însă doar în cazul în care procurorul a declarat apel. Acest raționament reiese din garanțiile oferite de către legiuitor, care prevăd asigurarea neagravării situației persoanei în propria cale de atac, fiind caracteristic pentru cazurile în care apelul nu a fost declarat de către procuror, ci de către inculpat și apărătorul lui.

În practică se atestă situații când ansamblul de probe cercetate de instanța de judecată nu confirmă învinuirea adusă inculpatului sau atunci când nu sunt prezentate suficiente probe pentru a formula concluzia despre comiterea infracțiunii de către inculpat și vinovăția acestuia. Pentru asemenea situații legislația reglementează instituția renunțării la învinuire. Conform cadrului legal național, renunțarea la învinuire de către procuror atrage obligativitatea judecătorului de a emite sentință de încetare a procesului penal sau de achitare – aspect diferit comparativ cu alte state (precum Franța, Olanda), unde renunțarea la învinuire de către procuror nu produce consecințe juridice pentru judecător [4].

Instituția renunțării la învinuire a fost analizată în Decizia Curții Constituționale privind excepția de neconstituționalitate a art.320 alin.(1) și (5) CPP. Curtea a fost sesizată referitor la obligația procurorului de a consulta opinia părții vătămate, atunci când preconizează să renunțe la învinuire. În caz contrar, autorul menționează că ar fi încălcate grav drepturile părții vătămate. Curtea s-a pronunțat și a menționat că ordonanța procurorului privind renunțarea la învinuire este pusă în discuție în cadrul ședinței de judecată. Partea vătămată beneficiază de dreptul de a se pronunța. Instanța de judecată este cea căreia îi revine sarcina, într-un final, de a aprecia dacă au fost sau nu întrunite condițiile prevăzute de lege pentru renunțarea la învinuire. Mai mult decât

atât, partea vătămată are dreptul să conteste hotărârea instanței, dreptul de acces liber la o instanță nefiind îngrădit.

Concluzionând, afirmăm că modificarea învinuirii de către procuror, renunțarea procurorului la învinuire reprezintă materializarea dezideratului potrivit căruia procurorul nu doar îndeplinește un rol punitiv în cadrul implementării politicii penale a statului, dar deține și calitatea de reprezentant al întregii societăți, de apărător al ordinii de drept și al drepturilor cetățenilor. Consider că modificarea și renunțarea legală și întemeiată a procurorului la învinuire denotă o pricepere morală înaltă a funcțiilor sale, precum și un profesionalism desăvârșit, demonstrează înțelegerea profundă de către acuzatorul de stat a funcției sale procesuale. Asemenea acțiuni realizate corect și întemeiat de către cel care reprezintă învinuirea în instanța de judecată au rolul de a crește nivelul de încredere al populației în organele de drept.

În contextul celor analizate, cu titlu de recomandare, propunem:

- Obligarea procurorului, prin intermediul unui articol distinct din CPP, de a modifica învinuirea în sensul atenuării situației inculpatului prin ordonanță motivată, anexată la materialele cauzei penale, așa cum este prevăzut în legislație pentru modificarea învinuirii în sensul agravării situației inculpatului. În acest mod, ar fi evitate eventualele conflicte, ilegalități sau anumite presupuneri neîntemeiate din partea altor participanți la examinarea cauzei în ședință de judecată.
- Cu referire la instituția renunțării la învinuire, propunem introducerea unui nou articol în CPP, în care să fie prevăzută expres procedura de renunțare la învinuire, temeiurile, condițiile, fazele procesului penal la care procurorul, legal, poate renunța la învinuire.
- Propunem completarea prevederilor CPP cu un mecanism prin care să se verifice legalitatea renunțării la învinuire de către un procuror ierarhic superior.

Suntem siguri că asemenea reglementări ar oferi o mai mare claritate normelor și ar spori încrederea societății în legalitatea și corectitudinea efectuării acestor acțiuni.

Referințe:

1. MIHOCI, V. Asigurarea dreptului la apărare în cadrul urmăririi penale de către procuror în România. În: *Revista Națională de Drept*, 2005, nr.8, p.28.
2. MAGHERESCU, D. Criterii de clasificare a modificării învinuirii – viziune specială asupra modificării învinuirii în sens juridic. În: *Revista Națională de Drept,* 2004, nr.3.
3. Cauza *Adrian Constantin c. României*. Hotărârea din 12 aprilie 2011, nr.21175/03. https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22fulltext%22:[%22adrian%20constantin%22],%22itemid%22:%22001-116558%22]}.
4. BODRUG, T. Pro-contra privind existența instituției renunțării procurorului la învinuire. În: *Revista Națională de Drept*, 2005, nr.9, p.48.

Recomandat
***Tatiana VÎZDOAGA**, dr., conf. univ.*